

מסכת מועד קטן דף טז.

משום....	אמר רבא, מנלן....
דכתיב "וישלח משה לקרא לדתן ולאבירים בני אליאב", דמשמע ששלח שליח לקרוא להם, ולא הלך בעצמו.	ששולחין שליח בית דין להזמין את הנדון לבא לבית דין, ואין הדיינים צריכין לזלזל בעצמן ללכת אצל בעלי דין ולהזמיןם?
דכתיב "ויאמר משה אל קרח אתה וכל עדתך היו לפני ה'..." , שמשה היה בית דין עם הקב"ה לדון את קרח ועדתו, והודיע להם שהם יבואו לפני ה', דהיינו לפני המשכן, ולא יתקיים הדיון בביתם.	שיש כח ביד הדיינים להזמין את בעלי הדין שיבא לפניהם, ולא שילכו הם אליו וידונו אותו במקומו?
דכתיב "היו לפני ה'".	שהשליח צריך להודיע לנידון שעליו לבא לפני דין פלוני שהוא אדם גדול?
דכתיב "היו לפני ה' אתה והם (קרח ועדתו מצד אחד) ואהרן (מצד שני)".	ששליח בית דין צריך להודיע לנתבע מי הוא התובע?
דכתיב "היו לפני ה'..... מחור".	שקובעין זמן לנתבע שיבא לפני בית דין ביום פלוני?
דכתיב "קראו שם (שמתא) לפרעה מלך מצרים שאון (משום ש)העביר המועד (אותו מועד ששמו אחר מועד הראשון).	שאם הנתבע לא בא בזמן הראשון שנקבע לו, שקובעין לו זמן נוסף לאחר זמן הראשון?
שנאמר "העיני האנשים תנקר לא נעלה, ויחר למשה מאד..." , ואי לאו דשליח אמר למשה, משה לא הוה ידע.	שאם הנתבע לדין מחרף את שליח בית דין, ובא ואומר לבית דין מה שקרה, שאינן סיפורו נחשב לשון הרע?
דכתיב "אורו מרוז", שמרוז נתנדה על שלא ענה לקריאת דבורה וברק לבוא למלחמה נגד הכנענים.	שהעונש של המסרב לדין הוא נידוי?
דכתיב בהמשך הפסוק "אמר מלאך ה' (זה ברק שהוא שלוחו של ה')	שצריך לנדונו בשם החכם שהורה לעשות כן?
דכתיב בהמשך הפסוק "ארו ארור"	שיש כח לבית דין לעשות חרם, שחמור מנדוי?

משום....	אמר רבא, מנלן....
דכתיב "ארו ארו ר יושביה"	שיכולים להחרים מי שאוכל ושותה עם המנודה או מי שעומד בד' אמותיו?
דכתיב "כי לא באו לעזרת ה'", ואמר עולא בד' מאות שופרות שמתיה ברק למרוז. (א"ד מרוז היה שר צבא, וא"ד היה כוכב.)	שמפרטים ומודיעים ברבים את החטא שבגללו הוא מתנדה?
דכתיב "וכל אשר לא יבוא לשלשת הימים... יחרם כל רכושו...", ומהכא ילפינן הפקר ב"ד הפקר.	דיש כח לבית דין להפקיר נכסיו?
דכתיב "ואריב עמם ואקללם ואכה מהם אנשים ואמרטם ואשביעם".	שמתקוטטים עם המסרבים לציווי ב"ד, ומקללים ומכים אותם, ותולשין את שערם, ומכריחים אותם להישבע שלא יחזרו על מעשיהם?
דכתיב "הן למות הן לשרושי הן לענש נכסין ולאסורין", ולשרושי לעקור שרשיו היינו הרדפה (מבואר למטה).	שאנו כופתין את ידיו ורגליו של המסרב וקושרין אותו לעמוד להלקותו, ועושין הרדפה?
<p>רב יהודה... אמר רב - הרדפה זן מנדין מיד, וחוזרין על הנדוי לאחר ל' יום, ומחרימין לאחר שלשים יום. רב הונא.... אמר רב חסדא - אין מנדין מיד, אלא מתרין בו שני וחמשי ושני, ואם גם אז לא שמע לדבריהם, אז מנדין אותו כסדר שאמר רב יהודה..., וה"מ לממונא, אבל למי שמתחצף ומחרף את התורה או לומדיה, מנדין מיד.</p>	

- מעשה בטבח שהעזי פניו נגד רב טובי בר מתנה.
- נמנו עליו אביי ורבא לעיין בדינו, והם נידוהו.
- לסוף הלך הטבח ופייס את בעל דינו רב טובי בר מתנה.
- אמר אביי לחבריו, אי אפשר להתיר הנידוי, שכבר לא עבר שלשים יום,
- ושלא להתיר לו נמי אי אפשר שהחכמים צריכין לקנות בשר ממנו.
- רב אידי - יש להתיר דהכי אמר רב תחליפא... אמר שמואל בקול שופר נעשה נידוי, ובקול שופר מתיר הנידוי.
- אביי - ה"מ לממונא, אבל למי שהעזי פניו כנגד חכם צריך להמתין שלשים יום.
- ומזה שאביי מטריח בעצמו להתירו, ש"מ שסבר אביי שדוקא אותם הדיינים שהטילו את הנידוי, יש בכחם להתירו.

מסכת מועד קטן דף טז

• **דאבעיא להו**, אם שלשה דיינים שנידו האדם, האם יכולין שלשה דיינים אחרים להתיר לו את הנידוי?

• ת"ש

מנודה לרב, מנודה לתלמיד	מנודה לתלמיד, מנודה לרב
מנודה לעירו, מנודה לעיר אחרת	מנודה לעיר אחרת, מנודה לעירו
מנודה לנשיא, מנודה לכל ישראל	מנודה לכל ישראל, מנודה לנשיא
רשב"ג אומר, אחד מן התלמידים שנידה ומת, חלקו אינו מופר	

• ש"מ תלת: ש"מ תלמיד שנידה לכבודו, נידויו נידוי.

ש"מ שכל אחד ואחד מיפר חלקו, ואם מת אחד, אין השנים הנשארים יכולים להפר חלקו של המת.

ש"מ **שדוקא אותם הדיינים** שהטילו את הנידוי, יש בכחם להתירו, ולכן אם מת, חלקו אינו מופר.

• **אמימר** הלכתא שיכולים דיינים אחרים להתיר את הנידוי.

• **קושית הגמ'** - והא תניא רשב"ג אומר שאם מת, חלקו אינו מופר, מאי לאו לעולם, ואין דיינים אחרים יכולים להתיר?

• **תירוץ** - אינו מופר היינו עד שיש שלשה דיינים להתיר, ואה"נ יכולים דיינים אחרים להתיר את הנידוי.

• **ת"ר** אין נידוי פחות משלשים יום,

ואין נזיפה פחות משבעה ימים, זכר לדבר שנאמר "ואביה ירק ירק בפניה, הלא תכלם שבעת ימים".

• **רב** - נידוי שלנו (של בני בבל) כנזיפה שלהם (בני ארץ ישראל) דהיינו שבעת ימים.

• **קושיא על הברייתא** - איך אמרינן הכי, הא בר קפרא ורבי חייא בשתי מעשים נפרדים נהגו נזיפה בעצמם

לשלשים יום?

• **תירוץ** - נזיפת נשיא שאני, שנזיפה הבאה מכח הקפדה של נשיא, של רבי, שהוא רבי יהודה הנשיא, היא שונה

וחמורה יותר מנזיפה של כל חכם אחר (ל' יום), אבל בסתם חכם בארץ ישראל לא נהגו נזיפה אלא לשבעת ימים.

מסכת מועד קטן דף טז

- **מעשה בבר קפרא** שאמר "מה יכול רבי לומר בדבר זה שאין רב בעולם היודע ליישב סוגיא זו", ושמע רבי ואיקפיד, וכשרואה בר קפרא שהפקיד רבי עליו, נהג נזיפה בעצמו לשלשים יום.
- **שוב פעם אחת**, גזר רבי שלא ישנו תלמידי חכמים תורה בשוק בפרהסיא, ויצא תלמידו רבי חייא ושנה לשני בני אחיו בשוק, ושמע רבי ואיקפיד, וכשרואה רבי חייא שהפקיד רבי עליו, נהג נזיפה בעצמו לשלשים יום.
- **סברת רבי** - "חמוקי ירכיך כמו חלאים", מה ירך בסתר, אף דברי תורה בסתר.
ר' חייא - ה"מ בצדקה וגמילות חסדים.
- **סברת רבי חייא** - "חכמות בחוץ תרונה, ברחבות תתן קולה".
- **רבי** - כדרבא, כל העוסק בתורה בפנים (בית המדרש), תורתו מכרזת עליו בחוץ (תפרסם אותו בעולם).
- **קושיא על רבי** - והא כתיב "לא מראש בסתר דברתי"?
- **תירוץ** - ההוא ביומי דכלה, בימים של דרשה שהכל מצויין שם.
- **ביום שלשים שלח** ליה **רבי** לרבי חייא לבא אליו, ואח"כ שלח שלא לבא היום, **שמעיקרא** סבר מקצת היום ככולו, **ולבסוף** סבר דלא אמרינן מקצת היום ככולו.
- **בא ר' חייא**, שראה שליח הראשון ולא שליח השני, **קרא עליו רבי** "ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים אתו".

נזיפה דיין (בני בבל) יום אחד,
<p>וכמעשה של שמואל שהיה גדול בתורה ממר עוקבא, והיה מר עוקבא יושב לפני שמואל בריחוק ד' אמות כתלמיד לפני רבו, ומר עוקבא שהיה אב בית דין, והיה שמואל יושב לפני מר עוקבא בריחוק ד' אמות כאשר ישבו בדין, ובכל יום היה מר עוקבא מלוה שמואל לאכסניא שלו כדרך כבוד תלמוד לרב, ופעם אחת..... ואיקפיד שמואל ונהג מר עוקבא בעצמו נזיפה ליום אחד.</p>
<p>ועוד מעשה באשה שהיתה יושבת בשביל ששימש כמעבר לרבים, והיתה פושטת את רגלה לרוחב השביל.... ועבר שם ת"ח אחד..... ובאה האשה לפני רב נחמן ואמר לה לנהג מנהג נזיפה ליום אחד.</p>
<p>ועוד מעשה בזוטרא בר טויבה שהיה לומד פרשיות המקרא לפני רב יהודה ושאל על הפסוק "ואלה דברי דוד האחרונים", ששמע שהיו ראשונים, ושאל ב' פעמים, והקפיד רב יהודה, ונהג זוטרא בר טוביה נזיפה בעצמו יום אחד.</p>

מסכת מועד קטן דף טז:

- **גמרא** - לתרץ **מה היו דבריו הראשונים** של דוד, שתחלה אמר דוד שירה על הצלתו מאויביו ומשאול, ואמר לו הקב"ה שאין לומר שירה על מפלתו של שאול, שבאמת שאול היה יותר צדיק מדוד, ומלכותו של שאול התבטלה מחמת כשלונות מעטים משום שהגיע זמן דוד למלוך, ולכן אמר דוד שירה אחרת שנקרא "דברי דוד אחרונים" **במקום השירה הראשונה** שנקרא "ראשונים".
- **ועל זה אמר דוד** בתהלים, "**שגיון** לדוד אשר שר לה' על דברי כוש בן ימיני", שדוד מודה ששירתו על כוש בן ימיני, דהיינו שאול, היתה שגגה מלפניו.

מה כושי משונה בעורו, אף שאול משונה במעשיו , שהיה צדיק גמור ויחיד בדורו בעונה וחסידות.	"שגיון לדוד אשר שר לה' על דברי כוש בן ימיני"
מה כושית משונה בעורה, אף צפורה משונה במעשיה , שהיתה צדקת וצנועה ביותר.	"ותדבר מרים ואהרן במשה על אודות האשה הכשית אשר לקח"
מה כושי משונה בעורו, אף צדקיהו משונה במעשיו , שכל דורו היו רשעים, והוא היה צדיק.	"וישמע עבד מלך הכושי ...."
מה כושי משונה בעורו, אף בני ישראל משונים במעשיהם מכל האומות.	"הלוא כבני כְּשִׁיִּים אתם לי בני ישראל"

מסכת מועד קטן דף טז:

במקום שירה הראשונה שאמר דוד על מפלתו של שאול	"וְאֵלֹהֵי דְבָרֵי דָּוִד הָאֲחֵרִים
"על" זה תועלת, שדוד הקים ומראה התועלת וכח של תשובה	נָאֵם דָּוִד בְּיָשִׁי וַיֵּאָמֶר הַגִּבֹּר הַקָּם עָלַי...
אמר דוד	אָמַר
ה' דבר אלי	אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֵי דְבַר
צור ישראל אני, מושל באדם	צֹר יִשְׂרָאֵל מוֹשֵׁל בְּאָדָם
אך כביכול הצדיק מושל בי, שאני גוזר גזרה, והצדיק בתפלותיו מבטלה	צָדִיק מוֹשֵׁל יִרְאֵת אֱלֹהִים...
ואלה שמות מעשה גבורותיו של דוד	אֱלֹהֵי שְׁמוֹת הַגִּבֹּרִים אֲשֶׁר לְדָוִד
בשעה שהיה מלמד תורה לא היה יושב על כרים וכסתות, אלא על הקרקע, שכל זמן שרבו עירא היאירי היה קיים, היה עירא יושב על כרים וכסתות ומלמד לחכמים (וביניהם דוד), וכשמת עירא והיה דוד מלמד תורה, דוד היה יושב על הקרקע	יָשָׁב בַּשָּׂבֶת
אמר לו הקב"ה לדוד, הואיל והשפלת עצמך, "תחכמני", תהא כמוני, שאני גוזר גזרה, ואתה מבטלה	תַּחְכְּמֵנִי
תהא ראש לשלשת אבות	רֹאשׁ הַשְּׁלֹשִׁי
כשהיה יושב ועוסק בתורה, היה מעדן (כופף) עצמו כתולעת	הוּא עֲדִינוּ
ובשעה שיוצא למלחמה, היה מקשה עצמו כעץ	הָעֵצִי
היה זורק עץ אחד ומפיל על ידיו ח' מאות חלל בפעם אחת והיה מתאנח אל מאתיים האויבים הנוספים שלא הפיל דכתיב "איכא ירדוף אחד אלף" ויצתה בת קול שהיה צדיק גמור חוץ ממעשה אוריה החתי ולכן לא הרג כל אלף איש	עַל-שְׁמֹנֶה מֵאוֹת חָלַל בְּפַעַם אֶחָת"